

illusztrációi jórészt a szerző fölvételei, s intim bepillantást engednek az indiai életbe.

A most megjelent kötet, amely a Pandzsáb, Északnyugati határvidék, Rádzsputáma és Gudzszerát leírását foglalja magában, a két kötetre tervezett mű első fele. Az első kötet őszinte sikere bizonyára siettetni fogja a nagy érdeklődéssel várt második kötet megjelenését, amelyben Közép- és Délindia földjének és népének megismertetése kerül majd sorra. *Gaál István.*

Móricz Pál: Magyar sirató. (Stádium Sajtóvállalat, Budapest.) — Jól-eső, meggyőző szavú krónikás dícsérget régi urakat e könyvben. Epizódokat mond el Gönczy Pálnak, a tanítóból lett államtitkárnak életéből — dícséri a kemény, jeles katonákat, a harcban rettenetes, de lelkében jóságos-magyar nánási Fodor őrnagyot, aztán Soós Elemért, a soha nem hunyászkodó, deli ezredest. Szereti a híres nótásokat: Pete Lajost, a somogyi főszolgabíró s szép, kedves társaságát. Sok érdekességet tud a huszárpiktör Garay Ákosról, Ferenczy István szobrászművészről; és dícséri — «siratja» — a példás, nemes életű, hazaszerető nagyasszonyokat: a vértanu Batthyány Lajos erőlelkű leányát: Batthyány Ilona grófnőt, a «tündéresszony» iglói Szontagh Miklósnét, a Kossuth-ereklyés Kvassay Mártát... Igazmondó szeretet sugallta s tette bensőségessé harmincöt magyar élet méltatását Móricz Pál könyvében. Szeretete azonban nemcsak melegít, hanem művészi arnyalja s így meg eleveníti alakjait. Lelkes, ünneplő emlékezéseiben itt-ott nem is akar egészen átfogni egy-egy életet vagy eseményt, egy-egy vonással mégis a teljesség, bevégzettség hangulatát tudja fölkelteni. S a mult felejthetetlen magyarságának és «gyönyörűségének» hirdetésére ékességet és tisztaságot kedvelő, egyéni stílusa van. Mindez régi

értéke az eléggé nem méltányolt Móricz Pál írásainak. *László István.*

Cs. Lázár László: Isten és ember. (Kir. Magyar Egyetemi Nyomda.) — A szerző, aki szemelláthatóan nem teológus, nem természettudós, nem politikus és nem szociológus, meglepő bátorsággal nyúl a vallás, a természet, a politika és a társadalom legsúlyosabb kérdéseire. Sok gyakorlati megfigyelés, számos bölcséleti olvasmány s talán leginkább hosszú, magános elmélkedések gyümölcsét adja közre új könyvében. Filozófiai rendszerét, amelyet már-már makacsnak látszó következetességgel konstruált meg, helyenként naivnak, másutt rendkívül érdekesnek, sok helyütt logikusnak és helyesnek látjuk. A szerzőt az igehirdető, az erkölcsi reformátor s a filozófus váltakozó attitűdjében figyelhetjük meg. Szeretné «vérevel írni és lángbetűkkel beégetni minden emberi agyba és lélekbe az Igazságot». Szeretné «az Istent, a Nagyszellemet élő valóságként az emberi tudatban meg rögzíteni, hogy a Nagyszellem törvényeit megértő embert önmaga által isteni lényé emelje, hogy cselekedeteivel minden ember magválthassa önmagát».

Elméletének negatív sarka a Darwin-féle átfejlődés szenvedélyes tagadása. Nem kevés önérzettel hirdeti, hogy a természettudósok oly tekintélyes részének nyolc évtizedes tévedését, a faj létezését ő kísérte meg újra bebizonyítani. Rendszerének pozitív sarka a «Cselekedetek és Következmények» törvénye. Ez a törvény felfogása szerint a kauzalitás szellemi formája, a teremtésnek igazságosztó, jutalmazó vagy megtorló eszköze. A becsületes cselekvésnek kellemes, a gonosz cselekedetnek — «rendesen» — szenvedés a következménye. Homályos marad azonban, hogy ok és következmény ilyenformán esetleges, tehát kivételeket is megengedő, vagy, mint később